KANTTEKENINGEN

DE DEFLATOIRE GAP IN EEN NIEUW KLEEDJE?

door

WILLY VAN RIJCKEGHEM

Werkleider bij het Seminarie voor Statistiek. Rijksuniversteit te Gent

SUMMARY — *The deflationary gap under a new disguise?* — The post-war concept of the deflationary gap has been replaced recently by a new concept, that of 'the gap between actual and potential GNP'. It is shown in this note that there is a simple relationship between the two concepts, viz. that the gap between actual and potential GNP is equal to the deflationary gap multiplied by the familiar Keynesian multiplier.

Sinds de Keynesiaanse 'revolutie' bekleden de deflatoire gap en zijn tegenhanger, de inflatoire gap een belangrijke plaats in de nationale inkomensanalyse (1). Deze kan worden gedefinieerd als het verschil tussen de feitelijke bestedingen en de bestedingen die vereist zijn om de volledige tewerkstelling te realiseren (2). Om bruikbaar te zijn voor de economische politiek is het echter nodig dat de deflatoire gap kan gemeten worden, d.w.z. dat er een statistisch betrouwbare schatting van kan opgemaakt worden. Pogingen welke in dit verband in verschillende landen, zoals de Verenigde Staten, Frankrijk en Zweden, werden aangewend, stuitten echter op tal van methodologische moeilijkheden (3).

Meer recent werd door de 'Council of Economic Advisors' in de Verenigde Staten een nieuw concept uitgewerkt, nl. dat van de produktiegap, d.i. het verschil tussen het feitelijke en het potentieel nationaal inkomen (4) Het potentieel nationaal inkomen wordt hierbij gedefinieerd als het inkomen bij volledige tewerkstelling. In alle discussies over de economische politiek heeft de produktiegap nu blijkbaar het oudere begrip van de deflatoire gap volledig verdrongen. Het ligt voor de hand dat beide begrippen niettemin nauw met elkaar verwant zijn. Bij ons weten werd dit verband tot nog toe evenwel niet nauwkeurig geformuleerd. Wij zullen aantonen dat dit verband conceptueel zeer eenvoudig is, nl. dat de *produktiegap gelijk is aan de deflatoire gap vermenigvuldigd met de Keynesiaanse multiplier.*

---

(1) L. R. KLEIN: *The Keynesian revolution*, Macmillan, New York, 1947, blz. 154-64.

(2) Zie bv. M. A. G. VAN MEERHAEGHE: *Handboek van de economie*, vijfde uitgave, Stenfert Kroese, Leiden, 1966, blz. 269.

(3) R. BARRE: *Economie politique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1956, Deel II, blz. 430.

(4) Council of Economic Advisors: *The gap between actual and potential GNP* in: *The Annual Report of the Council of Economic, Advisors, 1965*, Washington D. C. blz. 81-84. Zie ook Ch. L. SCHULTZE: *National income analysis*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New-Jersey, 1964, blz. 111-113.

In bijgaand diagram, dat het standaarddiagram is van de Keynesiaanse analyse, wordt het verband tussen beide gaps toegelicht. Het evenwichtsinkomen Y wordt bepaald door het snijpunt van de (C + I)-rechte, welke het verband tussen totale vraag en nationaal inkomen weerspiegelt, en de 45°-rechte, welke de identiteit tussen nationaal inkomen en nationaal produkt weergeeft. In het snijpunt is de totale vraag precies gelijk aan het nationaal produkt, en bijgevolg aan het nationaal inkomen, zodat monetair evenwicht bereikt is. Volledige tewerkstelling is bij dit inkomen echter niet verzekerd. Dit is pas het geval bij het inkomen Y_F, dat rechts van $\overline{Y}$ gelegen is. Het inkomen Y_F kan niet worden bereikt door een tekort aan effectieve vraag : de (C + I)-rechte ligt inderdaad beneden de 45°-rechte voor alle inkomens groter dan $\overline{Y}$. Dit tekort aan effectieve vraag bepaalt de deflatoire gap, in het diagram voorgesteld door D. Welk is nu het verband tussen de deflatoire gap en de produktiegap, weerspiegeld in de afstand tussen $\overline{Y}$ en Y_F ?

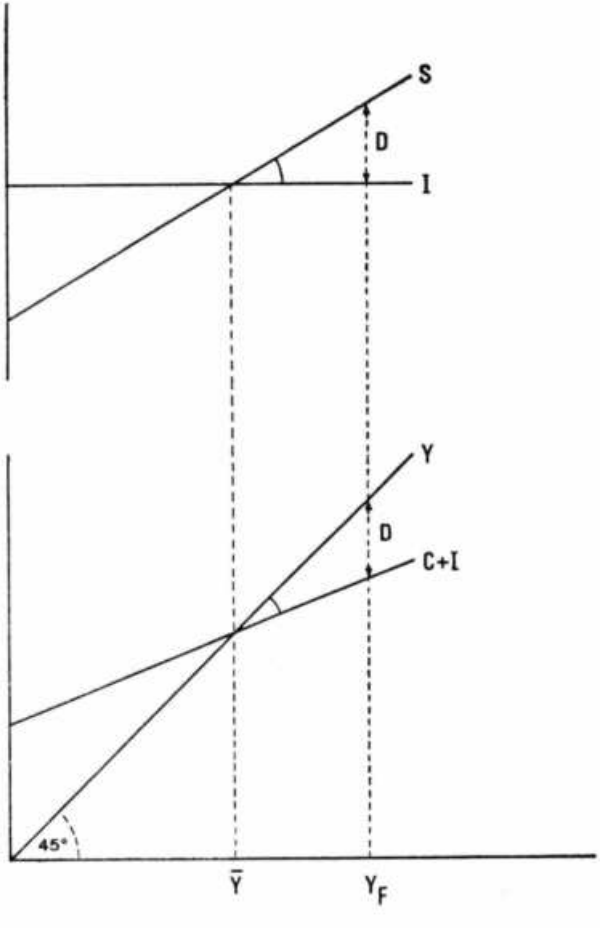

Het antwoord hierop wordt gegeven in het bovenste deel van het diagram, waar de spaar- en investeringsrelaties worden weergegeven. Gemakkelijkheidshalve hebben we hier het investeringspeil als gegeven en constant verondersteld, zodat de investeringsrechte I als een horizontale lijn kan worden getekend. Belangrijk is dat de spaarrechte S met de investeringsrechte een hoek vormt welke gelijk is aan deze gevormd door de Y-rechte met de (C + I)-rechte. Het is gemakkelijk aan te tonen waarom dit het geval is.

De helling van de Y-rechte is gelijk aan 1 (tg $45^{o} = 1$). De helling van de (C + I)-rechte is gelijk aan de marginale verbruiksquote c (gezien we de investeringen als constant verondersteld hebben). De twee rechten vormen bijgevolg een hoek waarvan de tg gelijk is aan de marginale spaarquote ($1\text{-}c = s$). Hetzelfde geldt uiteraard voor de hoek tussen de spaar- en investeringsrechten bovenaan het diagram (de helling van de spaarrechte is immers gelijk aan de marginale spaarquote). De hoek gevormd door de rechten S en I is bijgevolg identisch met die gevormd door de rechten Y en C + I. Maar dan is de afstand welke S van I scheidt bij het inkomenspeil Y_F eveneens gelijk aan de deflatoire gap D. Bijgevolg geldt de relatie:

$$\bar{Y} - Y_F = k\,D$$

waarbij in dit geval $k = 1/s$, d.i. de reciproque van de marginale spaarquote. De produktie-gap is bijgevolg gelijk aan de deflatoire gap vermenigvuldigd met de Keynesiaanse multiplier k. Hetzelfde verband geldt ook voor meer ingewikkelde modellen, waarin b.v. de buitenlandse handel en de overheidssector betrokken worden. De uitdrukking voor de multiplier wordt dan meer ingewikkeld, doch de basisregel blijft behouden.

Dit resultaat helpt ons ook begrijpen waarom de produktiegap een empirisch gemakkelijker hanteerbaar begrip is dan de deflatoire gap. Om deze laatste te schatten, moet men kunnen berekenen welke de totale vraag zou zijn welke zou heersen bij een nationaal inkomen gelijk aan Y_F. Dit is een vrij moeilijke opgave, omdat daarvoor de vorm van de totale vraagcurve moet gekend zijn. In de werkelijkheid neemt deze curve slechts zelden de regelmatige en rechtlijnige vorm aan, welke in ons diagram werd verondersteld. Om dezelfde reden is het moeilijk een statistisch betrouwbare schatting van de multiplier te maken. Econometrisch is de multiplier geen constante gebleken, zoals de eerste generatie enthoesiaste Keynesianen had verhoopt. Daarom is het waarschijnlijk dat in de toekomst de produktiegap de deflatoire gap als analyse-instrument zal vervangen, vooral dan in het kader van praktische onderzoekingen.